

ישראל היום

ניוזלטר 05.06.2012

לקחי לבנון: דרושה הסכמה לאומית

ד"ר גבי סיבוני

לאחר תכנון והכנות יסודיות יצא צה"ל למבצע שלום הגליל. המטרה המוצהרת של המבצע הייתה לשחרר את הגליל מאש הקטיושות תוך כדי הרחקת המחבלים הפלשתינים מגבולה הצפוני. ואולם היתה למבצע גם מטרה פוליטית ארוכת טווח. אף שלא נתנה פומבי למטרה זו, ביקשה ישראל לשנות את הסדר הפוליטי בלבנון ולאפשר יצירה של מדינת ברית בגבולה הצפוני. את התוצאה כולנו זוכרים. מבוך הבריתות והקשרים בין העדות והקבוצות השונות בלבנון יצר מציאות מורכבת ובלתי אפשרית בעבור ישראל, שנאלצה להסתפק ב"בועת ברית" ברצועת הביטחון, במקום במדינת ברית, וגם ממנה נאלצה לסגת בשנת 2000.

במלחמה הזאת נלמד שיעור בדבר תקפותה של התפיסה האסטרטגית שגובשה על ידי בן-גוריון, שקבע כי למדינת ישראל אין יכולת לשנות את המציאות הפוליטית באמצעים כוחניים. או כדברי בן-גוריון, שאמר בשנת 1955 למפקדי צה"ל: "לנו אין אפשרות של פתרון סופי לסכסוך בינינו, כל זמן שהערבים אינם רוצים בו... לנו אין אפשרות להפסיק את הסכסוך".

* * *

דומה שהבנה זו לא עמדה מול מקבלי ההחלטות טרם קביעת יעדי המבצע. בתהליך קבלת החלטות מתגלגל, ללא קביעה של מתווה יציאה מתוכנן, ותוך כדי היעדר הסכמה לאומית בדבר מטרות המבצע - מצא עצמו צה"ל מדשדש ב"בוץ הלבנוני" עוד שנים אחרי היציאה למבצע.

מבצע שלום הגליל סימן מפנה בהתפתחות ובהבנה של האיום על מדינת ישראל. צמיחתו של ארגון חיזבאללה, תפיסת ההתנגדות והאינתיפאדה הראשונה הצביעו על שינוי מהותי בתפיסת האויב, אשר זיהה את העורף הישראלי כנקודת תורפה ובנה תפיסה אסטרטגית-אופרטיבית אשר מיקדה את הפעלת הכוח שלו על העורף האזרחי של ישראל. המטרות הפוליטיות של הפעלת הכוח במבצע שלום הגליל מאפשרות לקבוע שבמציאות הגיאו-אסטרטגית של מדינת ישראל הן צריכות להיגזר מתפיסת היסוד של בן-גוריון.

על מדינת ישראל לקיים הרתעה המאפשרת שקט ביטחוני שינוצל לביצור הביטחון, לפיתוח הכלכלה והחינוך, לקליטת עלייה ולחתירה להסדרים

מדיניים. ואולם אם הרתעה זו קורסת, אין ברירה אלא להפעיל את הכוח כדי לחדש במהירות את ההרתעה לשנים רבות. או אז יידרש צה"ל לספק למדינת ישראל שני הישגים עקריים: הראשון הוא פגיעה קשה באויב כדי לצרוב את זיכרוננו לשנים ולגרום לו לתהליכי שיקום ארוכים זללני משאבים. ואילו ההישג השני הוא לקצר את משך סיבוב העימות ולהקטין ככל האפשר את נזקו למרקם החיים.

* * *

אבל דומה שהלקח המרכזי של אותה מערכה נוגע לצורך בבניית הסכמה לאומית רחבה טרם היציאה למערכה, על אחת כמה וכמה מערכה שתוכננה לאורך זמן דוגמת מבצע שלום הגליל. הוויכוח הציבורי, שהתעצם עם התמשכות הלחימה, גבה מחירים כבדים בתחושת הלגיטימציה של הציבור בצורך להפעיל את הכוח.

כאז כן עתה, הצורך בגיבושה של לגיטימציה פנימית גדול גם בימים אלה, שבהם נדרשת מדינת ישראל להתמודד עם אתגרים ביטחוניים מורכבים. תנאי לגיבוש הסכמה לאומית רחבה שכזאת יהיה ההבנה שסיכול האיום באמצעים כוחניים הוא המוצא האחרון.

אין לזלזל בלקחי המערכה בלבנון מול אתגרי העתיד: שיתוף מלא של ממשלת ישראל טרם היציאה למלחמה, לפי חוק יסוד: הממשלה, במכלול שיקולי הפעלת הכוח והמשמעות הנגזרות, הוא אחד התנאים החיוניים בבניית ההסכמה הלאומית, שתידרש גם בעתיד.

ד"ר אל"מ (מיל") גבי סיבוני הוא חוקר בכיר וראש תוכנית צבא ואסטרטגיה במכון למחקרי ביטחון לאומי

http://www.israelhayom.co.il/site/newsletter_opinion.php?id=8823&newsletter=05.06.2012